

Gümrük tarife kanununa merbut tarifenin 114 numaralı (A) fıkrasının ve 21 mayıs 1927 tarih ve 1039 numaralı muamele vergisi kanununun (3) üncü maddesinin (H) fıkrasının tadili hakkında 1/589 numaralı kanun lâiyhası ve Maliye ve Bütçe Encümenleri mazbataları

T. C.

Başvekâlet

Muamelât Müdürlüğü

Sayı 6/708

26 - II - 1930

B. M. M. Yüksek Reisliğine

8 haziran 929 tarihli ve 1499 numaralı gümrük tarife kanununa merbut tarifenin 114. numarasının A fıkrasının ve 21 mayıs 927 tarihli ve 1039 numaralı muamele vergisi kanununun 3 üncü maddesinin H fıkrasının tadili hakkında Maliye Vekâletince hazırlanan ve İcra Vekilleri Heyetinin 19-2-930 tarihli içtimasında Yüksek Meclise arzı kararlaştırılan kanun lâiyhası esbabı mucibesile birlikte takdim olunmuştur.

Muktazasının ifasına ve neticesinin iş'arına müsaade buyrulmasını rica ederim efendim.

Başvekil

İsmet

Esbabı mucibe

İstanbul, Şark halı ticaretinde transit merkezi olması dolayısıyla de Büyük bir ticaret merkezidir. Halı ticareti hususunda, maziye nazaran bilhassa haricî rekabetler dolayısıyla bir miktar gevşeklik olmakla beraber, şüphe yokturki halâ İstanbul dünyanın en mühim halı transit muamelâtının temerküz ettiği şehirlerden biridir.

İstanbul halı transit merkezi olması, halı istihsalâtımızın satışları ve ihracı için mühim bir faidedir. Bu vaziyet, yerli hahların satılmasını, ecnebî alıcıların memleketimize gelmesini vasatî Asyadan gelen İran, Buhara ve sair cins halılara mukabil İstanbul istokundan bu memleketlere manifatura gönderilmesini ve bu suretle de memleketimiz ticaret muamelâtının artması neticesini tevlit eylemektedir. Bundan maada, Vasatî Asyadan gelen, halıların tamiri, yıkanması dolayısıyla de İstanbul şehri halkı mühim menafi temin ederler.

Ötedenberi, halıcılık noktasından, Türkiyede takip edilen iktisadî ve malî siyaset bu vaziyetin idame ve inkişafına müsait olacak bir tarzda idi.

Şark hahlarından memleketimizde, Gümrük resmi olarak evvelce, kilo başına yedi kuruş alınırdı. Gümrük tarifesi ve 12 kânunusani 1339 tarihli kanunla emsali tezyide tabi tutulduğu zaman bu resmin (12) emsaline zarp edilmesi kabul edildi isede tezyidin ticareti sektedar ettiği anlaşıl原因 olarak (19 nisan 1341) tarihli kanun tekrar (7) kuruşa tenzil edilmiş ve aynı zamanda bunun da kâfi gelmediği nazarı itibare alınarak (8 haziran 1926) tarihli kanunlar Şark hahları için (kabulü muvakkat) usulü tatbik edilmeğe başlanılmıştır.

Bu sırada yeni gümrük tarife kanunu tanzim ve mevki meriyete vazolundu. Bu kanun ile, memlekette halı istihsal kılındığı ve hariçten gelecek halıların, Türk halılarına rekabet ve bunların satışını tenkis edeceği mülâhazasile Türk halılarını himaye için kilo başına yedi kuruş olan resim, tarife kanununa merbut tarifinin 252 ve 253 üncü maddelerile 400 ve 240 kuruşa iblâğ edilmişti. Kabul olunan bu resim haddi, beklenen neticeyi vermedikten maada, bazı haricî vaziyetler dolayisile de tamamen tehlikeli bir vaziyet ihdas etti.

Bu vaziyet şudur:

İstanbul'a gelen, Şark halıları kıymetleri yüksek olması dolayisile, İstanbul'da bazı muamele gördükten sonra, son zamanlarda en büyük halı istihsal memleketi olan Müttehidei Amerikaya sevkedilmektedir. Müttehidei Amerika hükûmeti ise, gümrük resmini ahiren tarife ve sıklet esası yerine, kıymet esasından almağa başlamış ve bu kıymetin tesbitinde, eşyanın mahreci olan şehrin dahilî piyasa fiyatını kabul etmiş bulunduğundan İstanbul transit merkezinden gönderilen halılar için de Türkiyede gümrüklenmiş halıların kıymetini ele almaktadır. İhracat mallarının sureti umumiyede gümrüklenmiş ve transit ambarlarından gönderilmekte bulunmuş olduğu hakkındaki teşebbüsât da semere verememiştir. Binaenaleyh, Türkiyeden ihraç edilecek malların Amerikadan gümrük resmi fazla tuttuğundan Amerika piyasasında Türkiyeden gönderilenlerle, diğer memleketlerden gönderilenler arasında satış fiyatı noktasından Türkiye aleyhine bir netice hasıl olmuştur. Bundan da Şark halıları için İstanbul transit merkezi olmaktan çıkması ve bu transitin diğer memleketlere intikali tehlikesi baş göstermiştir.

Halbuki, İstanbul'un Şark halıları için transit merkezi olması temin ettiği muhtelif iktisadî menafiden sarfınazar, Türk halıları için de mühim bir zarar teşkil etmektedir. Bu bapta yapılan tetkikat ve tahkikat bu ciheti sarahaten göstermektedir ki, Şark halısı almak için İstanbul'a gelen hılcılar aynı zaman çeşit olmak üzere Türk halısında aramakta ve bizim halıların satışı da temin edilmektedir. İstanbul transit merkezi olmaktan çıkarsa Türk halısı unvanı altında Türkiye haricinde yapılmakta olan halıların, yerli halıların rekabeti müşkülâtı da kendini gösterecektir. Diğer taraftan son senelerde İstanbul'a rakip olmak üzere Avrupada halı transit merkezleri ihdası teşebbüsâtı da inkişaf etmektedir.

Bu itibarla, İstanbul'un halı transit merkezi olarak kalması esbabı neye mutevakkif ise bunun temini icabeylemiştir. Türkiye halı istihsal ve ihraç eden bir memleket olmasına ve Vasatî Asya halılarının Türkiye halılarıyla rekabetin ne fiyat nede tarzı imalî noktasından varit görülememesine binaen bu, bapta gümrük resmi noktasından yapılacak azamî tenzilâtın dahi memleketimiz halıcılığı aleyhine bir netice vermiyeceği anlaşıldıktan sonra himaye gayesile tespit edilmiş olan gümrük resminin ihtiyaca mutabık bir halde tenzili zarurî bulunduğu neticesi hasıl olmaktadır. İstanbul'un transit merkezi olması itibarile gümrük resmi kadar değilse bile bu merkezliyetin inkişafına menfi noktadan müessir olan muamele vergisi hakkında da müsaadatta bulunmağa ve bu itibarla Şark halılarına ait gümrük resmi ile muamele vergisinde tadilât icrasına lüzum görülmüştür.

Bu tadilât, iki ayrı kanuna taallük etmekte olduğundan tadilâtın bu iki vergiye ait kanunlarda ayrı ayrı lâyhalarla icrası, kanunların tanziminde takip olunan usule riayet noktasından, muvafık görülerek iki müstakil lâyiha ihzar ve takdim kılınmıştır.

Gümrük tarife kanununun tadilâtına ait lâyhada, Şark halıları için 114üncü maddenin (A) fıkrasının (1) ve (2) numaralarında yazılı 100 kilo için (400) ve (240) liramın (3) liraya indirildiği beyan edilmiştir. Bu lâyhada mevzubahs olan Şark halısı ile kasdolunan mana, Vasatî Asya imalâtı yani Acem, Kafkas, Buhara, Semerkant, Efgan cinsleridir. Bu cinslerin haricindeki muamelât Şark halısı addedilmeyecektir.

Muamele vergisine ait lâyiha ilede, hariçte imal edilip Türkiyeye ithal ve Türkiyeden ihraç edilecek Şark halılarının muamele vergisine tabi bulunmaması esası temin kılınmıştır.

T. B. M. M.*Maliye Encümeni**Karar № 23**Esas №*

12 - III - 1930

Maliye Encümeni mazbatası**YÜKSEK REİSLİĞE**

1039 numaralı muamele vergisi hakkındaki kanunun üçüncü maddesi (H) fıkrasının, ve 1499 numaralı gümrük tarife kanununa merbut tarifenin 114 numarası (A) fıkrasının, tadiline dair olan kanun lâyhaları Maliye Encümeninde İktisat Vekili Beyefendinin ve Maliye Vekâleti tarafından gönderilen memurun huzuruna müzakere edildi.

İstanbulun halı transit merkezi olarak kalması için alınması lâzım gelen tedbirler cümlesinden olmak üzere, teklif edilen tadiller hakkında İcra Vekilleri Heyetince kabul edilmiş olan esbabı mucibe Encümenimizce de tasvip edilmiştir, Lâyhalar, serlevha ve maddelerin de şekle ait bazı tadiller icrasile, kabul olunmuştur. Havalesi mucibince Bütçe Encümenine takdim olunur.

Mal. En. R.
Ali Rana

M. M.
İhsan

Kâ.
A. Hilmi

Âza
Sami

Âza
Emin

Âza
Kâmil

T. B. M. M.*Bütçe Encümeni**№ 56**Esas № 1/589*

24 - III - 1930

Bütçe Encümeni mazbatası**YÜKSEK REİSLİĞE**

Gümrük tarife kanununa merbut tarifenin 114 numaralı (A) fıkrasının ve 1039 numaralı muamele vergisi kanununun üçüncü maddesinin (H) fıkrasının tadili hakkındaki kanun lâyhası Maliye Encümeninin mazbatasıyla birlikte Encümenimize tevdi olunmakla Varidat ve Ticaret Müdürü Umumileri Beyler hazır oldukları halde tetkik ve müzakere olundu :

Gerek Hükümetin esbabı mucibe lâyhasında gerek Maliye Encümeni mazbatasında izah olunan sebepler dolayısıyla teklif olunan kanun lâyhaları Maliye Encümeninin tadilâtı üzerine şekle ait cüz'î tadilât yapılarak Encümenimizce de kabul edilmiş ve müstacelen müzakere olunmak üzere Umumî Heyetin tasvibine arz olunmuştur .

B. En. Rs.
İstanbul
Fuat

Rs. V.
Bursa
Nuhlis

M. M.
Gaziantep
Remzi

Aydın
Mühendis Mitat

Burdur
Vahit

Bursa
Dr. Ş. Lütfi

Erzurum
H. Aziz

Isparta
Mükerrem

Maraş
Behçet

Sivas
Rasim

Sivas
Remzi

Hükümetin teklifi

8 haziran 1929 tarihli ve 1499 numaralı Gümrük tarife kanununa merbut tarifinin 114 numarasının (A) fıkrasının tadiline dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 8 haziran 1929 tarihli ve 1499 numaralı gümrük tarife kanununa merbut tarifinin 12 inci fıkrasının 114 üncü numarasının (A) fıkrası aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir. (Şark halısı sıkleti ne olursa olsun (100) kilosundan 3 lira)

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına Maliye ve İktisat Vekilleri memurdur.

19-II-1930

Bş. V. Ad. V. M. M. V.
İsmet M. Esat M. Abdülhalık

Da. V. Ha. V. Ma. V.
Ş. Kaya Dr. T. Rüştü Ş. Saracoğlu

Mf. V. Na. V. İ. V. S. İ. M. V.
C. Hüsnü Recep Şakir Dr. Refik

Maliye Encümeninin tadili

8 haziran 1929 tarihli ve 1499 numaralı gümrük tarifesi kanununa merbut tarifinin 114 numarası (A) fıkrasının tadiline dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 8 haziran 1929 tarihli ve 1499 numaralı gümrük tarifesi kanununa merbut tarifinin 114 numaralı (A) fıkrası aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir.

A - (Metre murabbı sıkleti ne olursa olsun, Şark halısı, 100 kilosundan 3 lira)

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına Maliye ve İktisat Vekilleri memurdur.

Bütçe Encümeninin tadili

*Gümrük tarifesi kanununun tadiline dair
kanun lâiyhası*

MADD 1 — 8 haziran 1929 tarih ve 1499 numaralı gümrük tarife kanununun birinci maddesine merbut tarifenin 114 numarasının (A) fıkrası aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir.

(A - Metre murabbı sıklı ne olursa olsun şark halısının yüz kilosundan (3) lira)

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun hükmünü icraya Maliye ve İktisat Vekilleri memurdur.

Hükümetin teklifi

21 Mayıs 1927 tarihli ve 1039 numaralı muamele vergisi kanununun 3 üncü maddesinin (H) fıkrasının tadiline dair kanun lâyihası

1 — 21 Mayıs 1927 tarihli ve 1039 numaralı muamele vergisi kanununun 3 üncü maddesinin (H) işaretli fıkrasına (ile şark hahları) kelimeleri ilâve kılınmıştır.

2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

3 — Bu kanunun icrasına Adliye, Dahiliye ve Maliye Vekilleri memurdur.

19 - II - 1930

Bş. V. Ad. V. M. M. V.
İsmet M. Esat M. Abdülhalık

Da. V. Ha. V. Ma. V.
Ş. Kaya Dr. T. Rüştü Ş. Saracoğlu

Mf. V. Na. V. İ. V.
Cemal Hüsnü Recep Şakir

S. İ. M. V.
Dr. Refik

Maliye Encümeninin tadili

21 Mayıs 1927 tarihli ve 1039 numaralı muamele vergisi hakkındaki kanununun 3 üncü maddesi (H) fıkrasının tadiline dair kanun lâyihası

MADDE 1 — 21 Mayıs 1927 tarihli ve 1039 numaralı muamele vergisi hakkındaki kanunun 3 üncü maddesi (H) fıkrası aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir:

(H - El ile yapılan kilim ve hahlar, ve Şark hahları.)

MADDE 2 — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

MADDE 3 — Bu kanunun icrasına Adliye Dahiliye ve Maliye Vekilleri memurdur.

Bütçe Encümeninin tadili

Muamele vergisi hakkındaki kanunun üçüncü maddesinin tadiline dair kanun lâyihası

BİRİNCİ MADDE — 21 mayıs 1927 tarih ve 1039 numaralı muamele vergisi hakkındaki kanunun üçüncü maddesinin (H) fıkrası aşağıdaki şekilde tadil edilmiştir:

(H) El ile yapılan kilimler, halılar ve şark halıları.

İKİNCİ MADDE — Bu kanun neşri tarihinden muteberdir.

ÜÇÜNCÜ MADDE — Bu kanun kükmünü icraya Adliye, Dahiliye ve Maliye Vekilleri memurdur.